

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. לעולם דליכא עדים והוא דלא ראה.....1
- ב. דליכא עדים וקתני אומן אין לו חזקה.....3
- ג. נתחלפו לו כלים בכלים בבית האומן הרי זה ישתמש בהן עד שיבא הלה ויטול את שלו 4
- ד. בבית האבל או בבית המשתה הרי זה לא ישתמש בהן עד שיבא הלה ויטול את שלו 5
- ה. לא שנו אלא הוא אבל אשתו ובניו לא והוא נמי לא אמרן אלא דא"ל טלית סתם אבל טליתך לא האי לאו טלית דידיה הוא.....6
- ו. תא אחוי לך רמאי דפומבדיתא ... א"ל הב לי סרבלאי ... אית לי סהדי דחזויה גבך ... אפקיניה ונחזינהו אמר ליה איברא לא מפיקנא ליה ... שפיר קאמר ליה.....7
- ז. אריס אין לו חזקה אמאי עד האי דנא פלגא והשתא כולה ... באריסי בתי אבות....8
- ח. אריס שהוריד אריסין תחתיו יש לו חזקה ... דלא עביד אינש דנחתי אריסי לארעיה ושתיק ... אריס שחלק לאריסין אין לו חזקה ... אימור הרמניא בעלמא שויה.....9
- ט. אריס מעיד ... אינו מעיד ... דאיכא פירא בארעא.....9
- י. ערב מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי מלוה מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי.....10
- יא. לוקח ראשון מעיד ללוקח שני והוא דאית ליה ארעא אחריתי.....11

דף מו.

א. לעולם דליכא עדים והוא דלא ראה

כבר התבאר במסכת ב"מ דף קיב: שהנותן טליתו לאומן¹, והאומן אומר שנים קצצת לי, ובעל הטלית אומר לא קצצתי לך אלא אחד, והילך², אם

¹ שו"ע ונו"כ פט ה

² דאל"כ הו"ל למימר דאף דאין הטלית ביד האומן חייב שבועה דאורייתא, דמודה מקצת הוא. סמ"ע יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

הטלית ביד האומן והוא בענין שיכול לטעון עליה לקוח הוא בידי³, נאמן לטעון עליה שקצין עמו עד כדי דמיה במינו שלקוח הוא בידי. אולם צריך לישבע בנקיטת חפץ⁴. וי"א⁵ שנשבע רק היסת.

ואם אין הטלית ביד האומן או שהוא בענין שאינו יכול לטעון לקוח הוא בידי, הו"ל האומן המוציא מחבירו עליו הראיה, ואם אין לו ראיה נשבע בעל הטלית בנקיטת חפץ, כמו שיתבאר גבי דין שכיר עם בעל הבית דאומן ושכיר שוין הן⁶. וי"א⁷ שאינו נשבע אל היסת.

ובשכיר כשהשכיר אומר שלשה קצצת לי ובעל בית אומר לא קצצתי אלא שתים⁸, המוציא מחבירו עליו הראיה, דקציצה מדכר דכירי אינשי ונזכר הבעל הבית כמה קצין, וצריך השכיר להביא ראיה שקצין שלשה.

ואם לא הביא ראיה אף על פי שכבר נתן לו השתים והרי הוא כופר בכל או שאומר לו הילך⁹, לא סגי שישבע הבעל הבית שבועת היסת אלא צריך לישבע בנקיטת חפץ, דאע"ג דקציצה מדכר דכירי אינשי, מכל מקום משום

³ שבשעת תביעה לא ראו עדים טלית זה בידו, דיש לו מינו דהחזרתו לך, אבל אם ראו אותו בידו, אעפ"י שלא מסרוהו לידו בעדים, אין האומן נאמן לומר בתורת לקיחה מסרוהו לידו, דסתם אומן לתקנו לבעל הבית מקבל. סמ"ע כ

⁴ אף על גב דאילו היה משתבע לקוח הוא בידי לא היה נשבע אלא היסת, לא דמי דהתם כשמוען לקוח הוא בידי הוא נשבע ונפטר, והו"ל ככל טענות דכופר בכל שנשבע היסת, אבל הכא אינו חפץ להחזיק בגוף המשכון אלא שרוצה שיתנו לו מעותיו והוא יחזיר המשכון, דומה לטענות הנשבע ונוטל המבוארים במשנה דנשבעין ונוטלין, והו"ל כמו שבועת המשנה שצריכה נקיטת חפץ, ואף על גב דמהימנינן ליה מטעם מינו דלקוח כו', לא אמרינן מינו להקל בשבועה, לבוש שם וסמ"ע כא.

⁵ הש"ך ס"ק י השיג על דין זה ע"ש שהאריך ומסיק וכת' ז"ל דכל הנשבעין ונוטלין שנוטלים בשבועתן ומוציאין מבעה"ב אם הם מוחזקין ויש להם מגו נוטלים בלא שבועת נק"ח ואין נשבעים רק היסת עכ"ל.

⁶ אלא שבסתם שכיר אין בידו מה ממלאכתו שיתפוס להיות נאמן במינו דלקוח, לכך כתב דין זה שהילק בו בין יש לו בידו או לא, באומן. אבל הטור [סעיף ט'] והרמב"ם פ"א משכירות [ה"ח] כתבו, דאם לא הביא אומן ראיה והבעל הבית כופר הכל, נשבע בעל הבית היסת ונפטר. ומשמע לכאורה דחילקו בין שכיר לאומן, דשכיר הוא שכיר יום ואין לו אלא שכירות יומו, ויותר עני מאומן. ועיין דרישה שם הוכחתי לשון המגיד משנה [שם] דמוקי להרמב"ם דמיירי דוקא בתבעו לאחר זמנו, דאז גם בשכיר אינו נשבע אלא היסת. סמ"ע כג

⁷ לדינא נלפע"ד עיקר דנשבע כאן הבעל הבית רק היסת כשאינו מודה מקצת. ש"ך שם יא

⁸ פירוש, והשכיר מודה לו אלא שאמר שקצין עמו בג' והשלישי עדיין חייב לו, אבל אם לא היה השכיר מודה לו שנתן לו השתים, כבר נתבאר דכשהן מחולקין בפרעון שהשכיר נאמן לישבע ליטול סמ"ע שם טו

⁹ אם בעל הבית מודה לו במקצת, צריך לישבע לו שבועה דאורייתא כשאר נתבע, ולא כתבו המחבר מפני שהוא פשוט, ולא כתב אלא החידוש שגם בכופר הכל צריך לישבע שבועה חמורה, וק"ל. סמ"ע שם מז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כדי חייו דשכיר שלא ילך בפחי נפש והוא אליו נשא נפשו, חשו חכמים שמא מתוך שהוא טרוד בתשלומי פועליו שכח נמי הקציעה¹⁰.

אבל אם שכרו שלא בעדים או שתבעו אחר זמנו, אין בעל הבית צריך ליטעם אלא היסת שלא קצין לו אלא מה שכבר נתן לו או שלא נשאר לו אצלו אלא מה שאומר לו הילך, במיגו שלא שכרתיך כדין כל הטענות.

ב. דלינא עדים וקתני אומן אין לו חזקה

כבר התבאר לעיל דף מה. שהאומן¹¹ בדבר שהוא מקבל לתקן אין לו חזקה בכלי שתחת ידו אפילו בדברים שאינם עשויים להשאיל¹² אם טוען בעל הכלי שמסרו לו לתקן.

כיצד, ראה¹³ כליו ביד האומן והביא עדים שהם יודעים שאלו הכלים הם שלו, והוא טוען ואומר לתקן נתתיו לך, והאומן אומר לא בא לידי אלא במכירה או במתנה, או שטען אתה מכרתו לי אתה נתת לי אחר שבא לידי לתקנו, אף על פי שמסרו לו שלא בפני עדים, אפילו אם שהה ביד האומן כמה שנים בעל הכלי נאמן, ומוציאין אותו מיד האומן וישבע בעל הבית היסת על טענתו.

ואם טען הבעה"ב השאלתי כלי זה לאומן או השכרתיהו לו והוא אינו מהכלים העשויים להשאיל ולהשכיר, אינו יכול להוציא מיד המחזיק. ואינו נאמן במיגו שיכל לומר נתתיהו לידו לתקנו, דמיגו להוציא לא אמרינן¹⁴.

¹⁰ ותקנו להטיל עליו שבועה חמורה, מכל מקום לא רצו לגמרי לעוקרה ממנו כמו בפרעון, משום דברוב פעמים קציעה מדבר דכיר ואמרו שהבעל הבית ישבע כעין דאורייתא ויפטר, לפיכך כיון דשבועה זו גם כן משום תקנת שכיר החמירו בה, לא החמירו אלא כששכרו בעדים ולא ידעו כמה פסק לו ותבעו בזמנו, כמו שתקנו בשבועת הפרעון היכא דשכיר נשבע ונוטל,

¹¹ שו"ע ונו"כ קלד א

¹² ודינו בכל הכלים כדברים העשויים להשאיל ולהשכיר לשאר כל אדם, דחד טעמא הוא שאינו יכול לטעון דאם לא כן היאך באו לידו דלתקנם מסרום לו, לפיכך אין לו חזקה בכלים שתחת ידו בין כלים העשויים להשאיל ולהשכיר בין שאר כלים.

¹³ ר"ל ראה בעדים וקודם שתבעו לדין. סמ"ע שם א

¹⁴ סמ"ע שם ב ועיין בתומים ס"ק א' דכפי שהארכתי לעיל סימן צ' (תומים סק"ז) דכלים העשויים להשאיל דכלי בחזקת המשאיל א"כ לא הו"ל מיגו להוציא דהכלי בחזקת הבעה"ב, וע"ש שדעתו לסייע מדברי הרי"ף (ב"ב כה ב) והנחתו דינו דסמ"ע בצ"ע ובנתיה"מ ב כתב שכדברי התומים כן עיקר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ואם לא ראה הכלי ביד האומן¹⁵ כלומר שאין עדים שזה הכלי שנמסר לידו¹⁶, אלא טענו כלי פלוני נתתי לך לתקן, והאומן אומר החזרתיו, או מכרתו לי, או נתתו לו במתנה, או לקוח הוא בידי משעה ראשונה ולא בא לידי לתקן¹⁷, מינו דאי בעי אמר לא היו דברים מעולם יכול לטעון גם טענות אלו ונשבע היסת ונפטר.

ואפילו מסרו לו בעדים כיון שלא ראה האומן נאמן, במינו שהיה יכול לטעון החזרתיו ונשבע היסת ונפטר.

ואם הוציאו ונראה, דשוב לא יוכל לומר החזרתיו והרי אין לו מינו על טענותיו¹⁸, בעל הבית מביא עדים שהוא שלו ונוטלו אף על פי שמסרו לו שלא בעדים¹⁹.

ג. נתחלפו לו כלים בכלים בבית האומן הרי זה ישתמש בהן עד שיבא הלה ויטול את שלו

המוסר חפץ²⁰ לאומן לתקנו וכשהחזיר לו הוברר שאין זה חפץ שלו, אם יש מקום לתלות שיודע האומן שאינו שלו, אלא משום שטעה ומכר את שלו מסר לו חפץ של חבירו, מותר לו²¹ להשתמש בחפץ עד שיתברר של מי הוא ויחזיר לו.

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם ב

¹⁶ סמ"ע שם א

¹⁷ סמ"ע שם ו

¹⁸ ודוקא כשהוציאו קודם שבאו לדין דלית ליה מינו דאי בעי לא הוציאו. דאם הוציאו בבית דין יש לו מינו דאי בעי לא הוציאו. סמ"ע שם ח

¹⁹ גם באחר דאינו אילו הוציאו הוי דינא הכי. מיהו שם דוקא במסרו בעדים, ובאומן אפילו לא מסרו בעדים. סמ"ע שם

²⁰ שו"ע ונו"כ קלו א

²¹ משום שאדם עשוי לומר לאומן מכור לי מליתי, כלומר שאנו תולין שראובן אמר לאומן שימכור לו מליתו, ומעה האומן ומכר מליתו של שמעון במקום של ראובן, וכשבא שמעון לקבל מליתו עמד האומן על טעותו ונתן לו את של ראובן מדעתו עד שיחזיר לו את שלו, וכיון שמדעת האומן קיבלו מותר לו להשתמש בו, ואין זה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אם יש לחשוש²² שהאומן טעה והחליף ונתן לו חפץ של אחר, אסור לו להשתמש בו, וכל שכן כשנודע לו שהחפץ שלו נאבד, וחייב להחזיר החפץ לבעליו²³.

יש מי שאומר²⁴ שאם החליף האומן חפץ שלו בשל אחר ואינו יודע מי הוא, ועבר זמן רב עד שמן הסתם נודע גם לבעל החפץ שהוחלף, ויש להניח שהאומן פייסו בדמים, מותר לו להשתמש בו.

ד. בנית האבל או בנית המשתה הרי זה לא ישתמש בהן עד שיבא הלה ויטול את שלו

שואל שלא מדעת, כן פירש רשב"ם שם. אבל הרא"ש כתב הטעם שמותר לשמעון להשתמש בו, כשם שהלוקח משתמש בטליתו, והקשה הרא"ש, וא"ת האיך משתמש שמעון ע"י מסירת האומן, והלא אם לא יאות הלוקח בטליתו של ראובן יכול להחזיר הטלית לראובן, ונמצא משתמש בטליתו של ראובן שלא מדעתו, ויש לומר כיון שראובן היה דחוק למעות ומכר טליתו אינו מקפיד אם ישתמש בו אחר, שגם הוא משתמש במעות, ע"כ. ועי' דרישה ופרישה מ"ש בביאור דברי הרא"ש, ולפי דבריו מ"ש הרא"ש אם לא יאות הלוקח בטליתו של ראובן, היינו שלפי הטעות הוא של ראובן, אבל באמת הוא של שמעון, וכ"כ בפלפולא הריפתא.

²² בטור כתב ברישא דתלינן שמא אדם אחר נתן טליתו למכור, ומשמע שאף מספק תלינן כן, ובסיפא כתב הטור, אבל אם אמר לו הילך טליתך לא, שודאי טעה, וגם מזה משמע שרק במקום שיש לומר כודאי טעה אסור, אבל הפרישה כתב שגם מספק אסור, אלא שברישא הוי כודאי. ובהלכה למשה משמע שמספק מותר להשתמש בו.

²³ רמ"א שם ב מתרוה"ד וכתב התרוה"ד סימן שיט בדין כובסת עכו"ם שהחזירה לאחד סדין שאינו שלו, שפשוט שאינו יכול לעכב את של חבירו במקום סדין שלו, דכיון שיודע ומכיר שאינו שלו ושמעון נתן בו סימנים הוברר הדבר שהכובסת נגבה לראובן סדין שלו ונתנה לו את של שמעון במקומו, בכונה או ע"י טעות ²⁴ ט"ז סימן קלו סעיף ב, ומדייק כן מדברי המרדכי בדין הכובסת שנתנה לו טלית של אחר שחייב להחזיר, שבודאי הבעלים מרדפין אחר הכובסת ליתן להם סדין שלהם, ולפי"ז אם מונח אצלו זמן רב עד שאי אפשר שלא יחקור אחר שלו, ודאי מתייאש ממנו, והכובסת סילקה אותו בדבר אחר, והתרוה"ד איירי כשזה בא לפנינו וטוען שיחזיר לו את שלו, משא"כ כששום אדם אינו צועק על סדין שלו, ע"כ. ותמה בקצה"ח כיון דקיי"ל שינוי רשות ואח"כ יאוש אינו קונה משום דבאיסורא אתא לידיה, וא"כ מה מועיל מה שעברו ימים רבים, ומ"ש הט"ז שהכובסת סילקה אותו בדבר אחר, שנראה שהוא טעם נוסף, גם זה אינו נראה, דמה מועיל מה שסילקה אותו בדמים, דכל זמן שהסדין בעין חוזר לבעלים, וע"כ העלה הקצה"ח דהדרא סדין למריה, אא"כ ידוע שבעל הסדין נתייאש קודם שבא לידו. ובנה"מ מיישב דברי הט"ז דכיון שהכובסת מכבסת רק לבני העיר, ודאי אילו לא סילקה אותו בדברים אחרים היה נשמע שהבעלים מרדפין אחר הכובסת, ומדלא נשמע ודאי כבר סילקה אותו ונתייאש, ונמצא שבא לידו לאחר יאוש. ובכסף הקדשים מנסה ג"כ ליישב דברי הט"ז בכמה אופנים, ובסוף כתב שמ"ש הט"ז שהכובסת סילקה אותו הוא חלק מהטעם הראשון, והוא דעיקר הטעם דלא מהני יאוש לאחר שבא לידו, משום דנהי דמייאש מגופיה מדמיה לא מייאש, וא"כ כשהכובסת סילקה אותו בדמים אחרים, הרי על גוף החפץ מהני יאוש, ועל הדמים כבר נפטר בסילוק הכובסת, וממילא אין עליו חיוב השבה כלל, עיין שם שהאריך בזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

נתחלפו כליו²⁵ בבית המשתה או במקום ציבורי, לא ישתמש בו, וכשיבא בעל החפץ ויתן סימן וטוען שלא לקח את שלו, חייב להחזיר לו²⁶.

מי שאינו מוצא²⁷ מנעליו בבית המרחץ במקום צער יכול ליקח המנעלים וישליש אצל אחר תמורתן אולם דוקא כששניהם שווים, אבל כשאנים שווים אינו יכול לעשות כן.

מי שרואה שבגדיו חסרים בבית המרחץ, וכן כשחסר לו טליתו בביהכנ"ס וכדומה אינו יכול ליקח בגדים אחרים הדומים לבגדיו, אף על פי שיש חשש חילוף, ואף על פי ששאל לכל הנמצאים שם והוברר שהבגדים הנמצאים אין להם בעלים כאן, כל זמן שיתכן שהבעלים לא עמדו על הטעות ודאי שאין לו ליטלם, ואף אם נטלם אסור לו להשתמש בהם.

אולם בדברים שבודאי עמדו הבעלים על טעותם, אם לא נטלם עד שכבר עבר הזמן שיש להניח שכבר נודע לבעלים שמה שלקח אינו שלו, מותר לו לכתחלה ליקח החפצים המושארים²⁸, מיהו אם יודע מיהו המחליף, מסתבר שצריך לילך ולהודיע לו על החילופין.

מי שאבד מגבת²⁹ במקוה ואחר יום או יומיים מצא מגבת הדומה לשלו, אבל אינו יודע בבירור אם זהו שלו, אם החפץ מונח זמן רב עד שאי אפשר שלא יחזור הבעלים על שלו, אמרינן שבודאי מגבת זו היא שלו.

**ה. לא שנו אלא הוא אבל אשתו ובניו לא והוא נמי לא
אמרן אלא דא"ל טלית סתם אבל טליתך לא האי לאו
טלית דידיה הוא**

²⁵ שו"ע ונו"כ קלו ב

²⁶ כן משמע מדברי תרוה"ד דלעיל.

²⁷ בכסף הקדשים דן במי שאינו מוצא מנעליו בבית המרחץ אם מותר לו ליקח מנעלים אחרים שנסארו שם, שמסתמא לקח אחד את שלו והשאיר אלו במקומו, ומסיק לאיסור, ומצדד לומר בדוחק במנעלים שצער גדול הוא לילך בלי מנעלים, אפשר שהראשון מקנה המנעלים שלו למי שלקח מנעליו, אלא שמסתפק בזה שהרי אפשר שלא יודע לו שהחליף ואינו יודע להקנות. וכתב עוד שאפשר לומר שמסתמא מקנה כל אחד לחבירו, ואף על פי שבנתחלפו כליו בבית המשתה לא אמרינן כן, אפשר שבמקום צער יכול ליקח המנעלים וישליש אצל אחר תמורתן, עיין שם שהאריך.

²⁸ שמסתמא כשנודע לו להחליף משער בנפשו שהשאיר את שלו, ומדלא טרח לחזור ולקחתם, או שטרח ולא מצא, יש לומר שמניח שהאחר לקח את שלו ומוותר ומחליט שהחילופין ישארו בעינם, וכיון שבאו לידו לאחר יאוש מותר לו עכ"פ להשתמש בהם
²⁹ בשו"ת מנחת יצחק ח"ג סימן יז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מה שהתבאר שהמוסר הפיץ³⁰ לאומן לתקנו וכשהחזיר לו הוברר שאין זה הפיץ שלו, אם יש מקום לתלות שידוע האומן שאינו שלו, אלא משום שטעה ומכר את שלו מסר לו הפיץ של חברו, מותר לו³¹ להשתמש בהפיץ עד שיתברר של מי הוא ויחזיר לו.

זהו דוקא כשאמר לו האומן בעת מסירת החפיץ הא לך טלית, אבל אם אמר לו הא לך טליתך, או שאשתו ובני ביתו של אומן מסרו לו הטלית, אף על פי שאמרו הילך טלית, אין לתלות בעסק מכירה, אלא ודאי בטעות נמסר לו טלית של ראובן, ואסור לו להשתמש בו,

**ו. תא אחוי לך רמאי דפומבדיתא ... א"ל הני לי סרבלאי ...
אית לי סהדי דחזיוה גבך ... אפקיניה ונחזינהו אמר ליה
איברא לא מפיקנא ליה ... שפיר קאמר ליה**

כבר התבאר לעיל דף מה. שהמוסר כלי לאומן לתקנו ותובעו להחזירו לו אם לא ראה הכלי ביד האומן³² כלומר שאין עדים שזה הכלי שנמסר לידו³³, אלא טענו כלי פלוני נתתי לך לתקן, והאומן אומר החזרתיו, או מכרתו לי, או נתתו לו במתנה, או לקוח הוא בידי משעה ראשונה ולא בא לידי לתקן³⁴, מינו דאי בעי אמר לא היו דברים מעולם יכול לטעון גם טענות אלו ונשבע היסת ונפטר.

³⁰ שו"ע ונו"כ קלו א

³¹ משום שאדם עשוי לומר לאומן מכור לי טליתי, כלומר שאנו תולין שראובן אמר לאומן שימכור לו טליתו, וטעה האומן ומכר טליתו של שמעון במקום של ראובן, וכשבא שמעון לקבל טליתו עמד האומן על טעותו ונתן לו את של ראובן מדעתו עד שיחזיר לו את שלו, וכיון שמדעת האומן קיבלו מותר לו להשתמש בו, ואין זה שואל שלא מדעת, כן פירש רשב"ם שם. אבל הרא"ש כתב הטעם שמותר לשמעון להשתמש בו, כשם שהלוקח משתמש בטליתו, והקשה הרא"ש, וא"ת האיך משתמש שמעון ע"י מסירת האומן, והלא אם לא יאות הלוקח בטליתו של ראובן יכול לחזור הטלית לראובן, ונמצא משתמש בטליתו של ראובן שלא מדעתו, ויש לומר כיון שראובן היה דחוק למעות ומכר טליתו אינו מקפיד אם ישתמש בו אחר, שגם הוא משתמש במעות, ע"כ. ועי' דרישה ופרישה מ"ש בביאור דברי הרא"ש, ולפי דבריו מ"ש הרא"ש אם לא יאות הלוקח בטליתו של ראובן, היינו שלפי הטעות הוא של ראובן, אבל באמת הוא של שמעון, וכ"כ בפלפולא הריפתא.

³² שו"ע ונו"כ שם ב

³³ סמ"ע שם א

³⁴ סמ"ע שם ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ואפילו מסרו לו בעדים כיון שלא ראה האומן נאמן, במיגו שהיה יכול לטעון החזרתי ונשבע היסת ונפטר, ואין מחייבין אותו להוציא הכלי לפנינו³⁵.

ואם הוציאו ונראה, דשוב לא יוכל לומר החזרתי והרי אין לו מיגו על טענותיו³⁶, בעל הבית מביא עדים שהוא שלו ונוטלו אף על פי שמסרו לו שלא בעדים³⁷.

דף מו:

ז. אריס אין לו חזקה אמאי עד האידנא פלגא והשתא כולא ... באריסי בתי אבות

כבר התבאר לעיל דף מב: שהמחזיק³⁸ בקרקע שהוא אריס בה אינה חזקה ודוקבאריס בית אב, כלומר שהיה אריס שנים הרבה לאביו של בעל השדה או לבני משפחתו³⁹ אין לו חזקה בה, ואף על פי שאכל ג' שנים כל הפירות ואין דרך האריס ליקח אלא מחצה או שליש או רביע, כיון דאריס בית אב הוא לפעמים אין הבעלים ממחין בידו ליקח כל הפירות ומנכין לו בשנים אחרות, אבל אם הוא אריס שנעשה אריס בקרוב, הואיל ואכל כל הפירות ג' שנים, מעמידין אותה בידו, שאומרים לבעליו היאך אכל שנה אחר שנה ולא מחית בידו⁴⁰.

³⁵ כל זה הוא לגבי אומן הטוען ברי, אבל לגבי היורשים צריכים להוציא הכלי שיראו אותו העדים, עיין סמ"ע סימן ע"ב ס"ק ק"ו, ובסימן רצ"ז במר"ן שם [ס"א] ובסמ"ע [שם] סק"מ, יעוין שם

³⁶ ודוקא כשהוציאו קודם שבאו לדין דלית ליה מיגו דאי בעי לא הוציאו. דאם הוציאו בבית דין יש לו מיגו דאי בעי לא הוציאו. סמ"ע שם ח

³⁷ גם באחר דאינו אומן אילו הוציאו הוי דינא הכי. מיהו שם דוקא במסרו בעדים, ובאומן אפילו לא מסרו בעדים. סמ"ע שם

³⁸ שו"ע ונו"ב קמט כה
³⁹ כן פירש הרמב"ם לאריס בתי אבות הנאמר בנמרא [ב"ב מ"ו ע"ב], והמור [סעיף ל'] פירשו בפירוש אחר וכתב ז"ל, אריס בתי אבות כו' לעבוד כל השדות של המשפחה הן ואבותיהן ואין יכולין לסלקו. צסמ"ע שם מב

⁴⁰ שכשנעשה אריס תחילה, פירוש מהדש, דהרשות ביד שניהן להסתלק זה מזה לשנים שיבואו כאשר לא יישר בעיניהן, ואיך מניחין אותו לאכול כל הפירות כמה שנים זה אחר זה. סמ"ע שם מג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

אבל הבעלים מחזיקין בשל האריס אפילו הוא אריס בית אב, דמה טענה יש לו לאריס שלא מיחה אם לא מכרה לבעלים.

**ח. אריס שהוריד אריסין תחתיו יש לו חזקה ... דלא עביד
אינש דנחתי אריסי לארעיה ושתיק ... אריס שחלק
לאריסין אין לו חזקה ... אימור הרמניא בעלמא שויוה**

אריס של⁴¹ בתי אבות שהוריד אריסין תחת ידו והוא אכל כל הפירות ג' שנים יש לו חזקה, שלא היה הבעל השדה שותק שזה היה מוריד אריסים אחרים תחתיו אם לא מכרו לו, אבל אם חילק לאריסין אחרים שהיו בה⁴² אין לו חזקה, דשמא ממונה על האריסין עשו אותו.⁴³

ט. אריס מעיד ... אינו מעיד ... דאינא פירא בארעא

שדה שהיא⁴⁴ של ראובן ובא שמעון לעורר עליה, אם יש בה פירות בשדה אין אריסו של ראובן מעיד לו על שדה זו, שמא רוצה האריס להעמיד השדה ביד ראובן כדי שיטול חלקו בפירות, אבל מן המערער לא יטול רק שכר טרחו ויציאתו ולא השבחולפיכך נוגע הוא בעדות.

ואם אין בו פירות או שכבר אכלו אותן, מעיד לו עליה, דמה הנאה יש לו בעדותו⁴⁵, אי משום שישאר אריס בשדה זו, משום הנאה זו אינו מעיד שקר, ששדות לאריסות מצויות וימצא במקום אחר, מכל מקום צריכין לחקור⁴⁶

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם כו

⁴² הטור [סעיף ל'] מפרש דהחילוק הוא בין אם הוא עובד עמהם דאז אפילו חילק לאריסין אחרים אין להם חזקה, וכשאינו עובד עמהם יש להם חזקה. והרמב"ם [המובא בציונים אות ל"ז] סובר דבאריסין אחרים אפילו עובד עמהם יש לו חזקה, רק כשאותן אריסין הם מכבר שם, רק שהוא מחלק אותן לכל אחד חלקו, או לא הוי חזקה. ולדברי הרמב"ם צריך לגרום לאריסין אחדים בדל"ת. סמ"ע שם מד

⁴³ כך לשון המחבר והלבוש אך עיין סמ"ע שם שכתב כשיטעון המערער לומר לא הקפדתי על מה שנתנו וחלקו לאריסים מפני שממונה על האריסים עשיתי אותו, שומעין להמערער ואין להאריס חזקה.

⁴⁴ שו"ע ונו"כ לו ב

⁴⁵ דהפירות היתרים על היציאה אין האריס משלם רק הגולן ישלם לנגזל שהוא ירד שלא ברשות וא"כ אין לו הנאה. מאזנים למשפט שם

⁴⁶ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אם אין לו הנאה אחרת מזה. כגון שהבטיחו בעל השדה זה ליתן שלישי ממה שיגדל בתוכו, ולשאר אריסים אין נותנים אלא רביעית⁴⁷.

ואם הוא אריס בתי אבות שהראשון אין יכול לסלקו לעולם י"א⁴⁸ שאינו מעיד שניחא לו להיות לעולם בשדה אחת.

ואם הפירות עתידין לצמוח והוא כבר טרח י"א⁴⁹ שלא יעיד מפני שיפסיד שבר טרחו עם השבת, וי"א שיעיד שגם המערער ישלם לו. ויש להכריע שאם יגיע עוד שדה אחר שירוויח השבח כמו כאן אז כיון שהטורח ישלם המערער אינו נוגע, ואם לא יגיע עוד רק בנכיון שיעור שבח של שדה זו אז לא יעיד⁵⁰.

י. ערב מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי מלוה מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי

לוה שבאו⁵¹ לערער עליו להוציא קרקע שלו מידו, אם לא ישאר בידו קרקע אחר נגד החוב שיש למלוה עליו, אין המלוה והערב יכולים להעיד לו להעמידה בידו, שהרי נוגעים בעדותם הם, שהמלוה⁵² נוח לו כדי שיהא לו קרקע לגבות הימנו, והערב כדי שלא יחזור המלוה עליו כשלא ימצא לגבות מן הלוה:

⁴⁷ סמ"ע שם יג

⁴⁸ עיין מאזנים למשפט שם

⁴⁹ ואף שהפירות יגדלו אח"כ לזמנם ויתן לו מהם כמו שנותנים לאריס, לא מחשב זה לנוגע בעדות [כן נ"ל מוכח מדכתב הטור הפלוגתא בין הר"ש [שם ד"ה דליכא פירא] והרא"ש ע"ש], דכמה שדות ימצאו לו שיעסוק בהן ויתנו לו מהן כמו שנותנים לאריס. מיהו זהו דוקא לפירוש הרמ"ה [ב"ב שם סי' קע"ג] והרא"ש כפי מ"ש הטור [שם] בשמם. אבל לדעת הרשב"ם אפילו טרח בה לחוד לא יעיד, ולר"י אפילו אית בה פירות יעיד, אא"כ הבטיח ליתן לו [יותר] מלשאר אריסי העיר. סמ"ע שם יב

⁵⁰ מאזנים למשפט שם הנה על פירשב"ם קשה דלמה מחלק בש"ס [ב"ב מ"ז ע"ב] בין אית ביה פירי הו"ל לחלק בין טרח או לא טרח, וי"ל דביש פירי מיירי אפי' לא טרח, ויש פירי שגדלים מעצמם ונוטל גם מהם בשביל שיטריח אח"כ בפירי של כל השדה. ועל פירוש הרמ"ה קשה נהי בשכר טרחו יגיע מ"מ לא יגיע שיעור שבחא של פירות הנצמחים, ואי חשיב ליה כיווד ברשות, א"כ אפי' אית פירי נמי כמו שס"ל לר"י.

⁵¹ שו"ע ונו"כ שם יג

⁵² סמ"ע שם כח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ואם ישאר בידו קרקע⁵³ אחרת⁵⁴ כנגד החוב יכולים להעיד לו. אף אם קרקע הנשארת זבורית ואותה שמעיד עליה היא בינונית⁵⁵ בשביל הפרש מועט שבין בינונית לזיבורית לא חשידי לשקר.

וכן אם יש אם למלוה ערב בטוח יכול להעיד⁵⁶.

יא. לוקח ראשון מעיד ללוקח שני והוא דאית ליה ארעא אחריתי

לוקח ראשון⁵⁷ מעיד ללוקח שני שלקח אחריו להעמידה בידו, והוא שתשאר למוכר שדה אחרת בת חורין כנגד דמי שדה זו של לוקח ראשון או שתשאר שדה אחרת ביד שני.

כיצד ראובן⁵⁸ מכר שדה לשמעון בניסן באחריות ואח"כ מכר שדה אחרת ללוי באייר, ובא מערער שראובן המוכר גזלה ממנו או שבא מחמת חוב דראובן להוציא מיד לוי שהוא לוקח שני, ושמעון שהוא לוקח ראשון רוצה להעיד נגד המערער שאינו גזילה או שאינו חייב לו, אם לא נשאר שדה אחרת לאחריותו של לוקח ראשון אין שמעון מעיד להעמידה ביד לוי⁵⁹.

⁵³ עיין נתיח"מ ביאורים ס"ק י דמטלטלין לאו שיורא הוא, וכן אם יכול להעיד על מטלטלין אפילו לא נשאר דבר אחר ביד הלוח, או על קרקע שאינה משועבדת לו מדאורייתא כגון במלוה על פה או בקרקע דאינקי, הדוקא על דבר שהוא משועבד לו ואינו יכול למוכרו הוי כדבר שהוא שלו ואינו מעיד עליו.

⁵⁴ וגם אין חוששין לבע"ח אחר הקודם לו שמא יגבה הקרקע הנשארת, אין דרך לחוש בכך שכל זמן שרואין אחריות שלהם אשר סמכו עליה בשעת הלואה עודנו קיים אין חושש יותר, שאם היה חושש לכך לא היה יכול להלות לו, אבל המוכר שדהו שלא באחריות דחיישינן שמעמידה בפני בע"ח, התם המוכר בעצמו יודע חובותיו וחיישינן שיודע הוא שחובותיו רבות אבל אחרים שאין יודעין לא חשידי לשקר מספק שלא חשו בו בשעת הלואה. לבוש וסמ"ע שם ל

⁵⁵ סמ"ע שם כט

⁵⁶ ולא אמרינן מה בכך דתשאר קרקע בידו, דילמא חוששין אולי חייב עוד כהנה וכהנה למקום אחר ולא תספיק קרקע זו. דזה אין חוששים, דאם כן איך הלוחו מתחילה.

⁵⁷ שו"ע ונו"כ שם יד

⁵⁸ סמ"ע שם לג

⁵⁹ ששמעון נוגע שרוצה להעמיד קרקע זו ביד לוי שאם יוציאנה מידו לא יהיה לו אחריות לכדי דמיו שנתן לראובן, ואם יבוא אח"כ בע"ח של ראובן ולא ימצא שדה לטרופ לא מלוקח שני ולא מראובן המוכר יקח השדה מלוקח ראשון, וכן אם יבוא נגזל ויקח שדה של שמעון לא ימצא שמעון מקום לטרופ מראובן אחריותו, ומש"ה ניתא לו להעמידה ביד לוקח שני. סמ"ע שם ומאזים למשפט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אבל אם נשאר קרקע אחרת בת חורין ביד ראובן, או ביד לוי שלקח ג"כ מראובן עוד קרקע אחרת, יוכל להעיד, והא לא אמרינן אולי יחוש לתרי נגזלים מלבד השדה שהעיד עליה, או יחוש לבעל חוב גדול נגד שני השדות, ואם לוקח ראשון לקח שלא באחריות, י"א דתליא בפלוגתא, לתוס' יעיד דלא חיישינן לבע"ח, ואי יטרף מחמת גזילה בלא"ה אינו חוזר על לוקח שני, ולרשב"ם דחייש לבע"ח לא יעיד⁶⁰.

וכן לוקח שני אינו מעיד ללוקח ראשון אלא אם כן נשאר ביד מוכר קרקע כדי דמי לוקח ראשון, כגון אם בא מערער על לוקח ראשון שראובן המוכר לו גזלה⁶¹, או בא בע"ח דראובן על לוקח ראשון, באופן שלא יוכל לומר הנחתי לך מקום אצל לוקח שני, כגון שעשאו אפותיקי לבע"ח⁶², והלוקח שני יודע עדות שאינה גזולה או שנפרע החוב אינו יכול להעיד דנוגע הוא⁶³.

אבל אם נשאר ביד ראובן שדה אחרת בת חורין יכול להעיד לו, שהרי לא יוכל לוקח ראשון לחזור עליו שיאמר לו הנחתי לך מקום אצל המוכר⁶⁴.

ואם לוקח ראשון לקח שלא באחריות, מעיד הלוקח שני אף שלא נשאר שדה בת חורין למוכר, שהרי אם יוקח מלוקח ראשון לא יוכל לחזור על לוקח שני, ואם יבוא בע"ח בלא"ה לא יוכל לטרוף מלוקח ראשון שיאמר לו הנחתי אצל לוקח שני, ולבע"ח של אפותיקי על שדה של לוקח ראשון לא יחוש, דזה לא שכיח דהא כל אפותיקי יש לו קול ואיך יקחנו הלוקח ראשון בלא אחריות, ע"כ לא יחוש להכי.

⁶⁰ מאזנים למשפט שם

⁶¹ ונראה שהרמב"ם ושאר הפוסקים מפרשי לה בנגזל שבא לטרוף השדה ולכך אין מחלקים בין אפותיקי או לא, דבכה"ג לא שייך להזכיר אפותיקי כלל. ש"ך שם יח

⁶² ש"ך שם מהראב"ד

⁶³ שאם יוציא השדה מלוקח ראשון יחזור הלוקח ראשון על לוקח שני לטרוף שדהו שקנה אחריו מראובן.

⁶⁴ ואין לומר שיהוש אם יבוא אח"כ מערער על שדהו לא יהי' לו מקום לחזור על המוכר מפני שהלוקח ראשון לקח השדה בת חורין שנשאר לו והוי נוגע, י"ל דלשני שדות גזולות לא חייש, וגם יש כאן כמה ספיקות אולי יסלק המוכר את הלוקח ראשון בזווי שלא ירצה לעזוב את נחלת שדהו, ואפילו יבוא אח"כ בע"ח דראובן על לוקח שני יאמר לו אני הנחתי לך מקום אצל המוכר ולוקח ראשון לקחו מן המוכר בעד אחריותו קח ממנו שאתה בע"ח מוקדם לו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

